

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA****Codi:** 47065**Nom:** Migracions**Cicle:** Màster Universitari Oficial**Crèdits ECTS:** 10**Curs acadèmic:** 2025-26**TITULACIONS**

Titulació	Centre	Curs	Període
2283 - Màster Universitari en Cooperació al Desenvolupament	Facultat de Geografia i Història	1	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
2283 - Màster Universitari en Cooperació al Desenvolupament	Crisis Migratorias, Cultura y Desarrollo	OPTATIVA

COORDINACIÓ

SALES TEN ANA

MORA CASTRO ALBERT

RESUM

Les migracions constitueixen un fenomen central en el món actual, tant pel seu volum com pel seu creixent caràcter global i els reptes a elles associats. Estan estretament relacionades amb la desigualtat i amb diverses formes de violència estructural presents en les societats d'origen, trànsit i destinació. A més, plantegen múltiples desafiaments en relació amb la garantia dels drets i el benestar de les persones migrants i refugiades, així com de les societats en les quals aquestes s'estableixen.

Malgrat el seu demostrat potencial com a font de desenvolupament en origen i destinació, les migracions estan sent mundialment criminalitzades i s'han erigit en un dels principals motors de l'odi que exploten les forces polítiques del populisme nativista i l'extrema dreta per obtenir poder en diverses latituds del planeta. El conseqüent increment dels discursos d'odi i les agressions contra les persones migrants i els qui reivindiquen els seus drets, suposen una barrera fonamental per a la gestió positiva d'aquesta realitat i dificulten la inclusió d'aquestes poblacions en les societats d'acollida i l'optimització dels seus projectes migratoris com a generadors de desenvolupament en les seves societats d'origen i assentament.

Aquesta assignatura es dirigeix a l'estudi de tres aspectes fonamentals d'aquest fenomen. En primer lloc, s'abordarà la realitat de la migració en el món actual, les seves principals causes i conseqüències i les teories explicatives més assentades, amb una especial consideració a les migracions climàtiques i a

la relació entre la desigualtat mundial i els fenòmens migratoris en les seves diverses expressions. Aquesta anàlisi s'emmarca des de l'enfocament del dret internacional dels drets humans.

El segon bloc de continguts se centra en l'anàlisi de les polítiques de gestió de la migració i la integració, amb una atenció especial a la realitat a la Unió Europea i des d'un enfocament antiracista i intercultural. Es treballarà sobre diferents models de gestió sociopolítica de la migració i la diversitat, analitzant la realitat concreta en diversos països de la Unió, amb una atenció particular al cas espanyol des d'un enfocament multinivell que abastarà els àmbits estatal, autonòmic i local.

Un cop analitzat el fenomen i abordat les polítiques de gestió del mateix, es desenvoluparà un tercer bloc de continguts orientat a la intervenció social en contextos de migració i refugi. S'atendrà, d'una banda, la realitat del treball amb persones desplaçades i sol·licitants de protecció internacional i els processos d'intervenció a ella associats i, de l'altra, s'estudiaran les dinàmiques d'assentament en les societats d'acollida, els processos d'inserció urbana i el paper de la mediació intercultural i la intervenció comunitària en aquests contextos.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

No se requieren

COMPETÈNCIES / RESULTATS D'APRENTATGE

-

Actuar con autonomía en el aprendizaje, tomando decisiones fundamentadas en diferentes contextos, emitiendo juicios en base a la experimentación y el análisis y transfiriendo el conocimiento a nuevas situaciones.

Analizar críticamente los teorías y enfoques de desarrollo que perpetúan modelos injustos que están en la base de la desigualdad y la pobreza.

Aplicar criterios de análisis de la realidad económica, política y ecosocial en los que se insertan los enfoques y problemáticas de la cooperación al desarrollo.

Aplicar els coneixements teòrics adquirits al llarg del curs en qualsevol treball de recerca o intervenció en matèria de cooperació al desenvolupament.

Aplicar l'enfocament del marc lògic, així com altres metodologies existents, en la planificació, seguiment i avaluació de projectes de cooperació al desenvolupament.

Aplicar metodologies y técnicas para el diseño, planificación, gestión y evaluación de intervenciones de desarrollo a nivel de políticas, planes, programas y proyectos.

Aplicar técnicas cuantitativas y cualitativas para el an lisis de datos estadísticos emp ricamente obtenidos in situ o través de bases de datos.

Capacitat per a preparar una eixida a terreny (context pol tic, econ mic, social i cultural), tant en termes d'intervenció/investigació com de seguret t.

Colaborar eficazmente en equipos de trabajo, asumiendo responsabilidades y funciones de liderazgo y contribuyendo a la mejora y desarrollo colectivo.

Comprender los diferentes contextos, con un car cter integral, y dar respuestas eficaces que promuevan la mejora de la calidad de vida de las personas en el ámbito de la cooperación internacional al desarrollo.

Comprendre aspectes bàsics d'àmbits transversals de la cooperació com: drets humans, salut global, perspectiva de gènere i sostenibilitat ambiental.

Comprendre les implicacions pràctiques i les estratègies del concepte de cooperació al desenvolupament, des d'una perspectiva hist rica.

Conèixer aspectes bàsics de la realitat empírica dels pa sos subjecte i objecte de la cooperació al desenvolupament.

Conocer y comprender, desde el propio ámbito de la titulación, las desigualdades por razón de sexo y género en la sociedad; integrar las diferentes necesidades y preferencias por razón de sexo y de género en el diseño de soluciones y resolución de problemas.

Contribuir en el diseño, desarrollo y ejecución de soluciones que den respuesta a demandas sociales, teniendo en cuenta como referente los Objetivos de Desarrollo Sostenible.

Demostrar razonamiento crítico y autocr tico en el ámbito de la titulación, considerando aspectos tales como la  tica profesional, los valores morales y las implicaciones sociales de las diferentes actividades realizadas.

Desarrollar una perspectiva crítica y de car cter multidisciplinar en el diseño de las estrategias operativas sobre la calidad y la eficacia del concepto de cooperación al desarrollo.

Distingir els actors clau del sistema de cooperació al desenvolupament a escala nacional i internacional, així com els mecanismes que fan servir.

Explicar les implicacions pràctiques i estrat giques dels conceptes de gènere, feminismes, desenvolupament sostenible i desenvolupament comunitari.

Formular e implementar políticas y proyectos de desarrollo, tanto en ámbitos públicos como privados, en el marco de la Agenda de Desarrollo Internacional, los ODS y, con atención particular, a sus valores democráticos, entre ellos, el empoderamiento de las mujeres (ODS 5), la inclusión de toda la población independientemente de su origen, sexo, raza, discapacidad, etnia, religión, situación econ mica o cualquier otra condición (ODS10) y la consecución de ciudades y asentamiento humanos que sean inclusivos (ODS11)

Identificar les forces econòmiques, socials i polítiques que expliquen i provoquen l'existència de la pobresa,

la desigualtat i la crisi ecosocial, així com de problemàtiques específiques de les nacions i territoris amb necessitats de desenvolupament.

Identificar necessitats i prioritzar accions amb èxit en l'àmbit de la cooperació al desenvolupament.

Integrar conocimientos y formular juicios a partir de consideraciones sociales y éticas, con atención a la accesibilidad de las personas con discapacidad y con perspectiva de género.(ODS5 y ODS10).

Proposar solucions creatives i innovadores a situacions o problemes complexos, propis de l'àrea de connexió, per donar respostes a les diverses necessitats professionals i socials

Saber comunicarse de manera efectiva, tanto de forma oral como escrita, adaptándose a las características de la situación y de la audiencia.

Seleccionar i aplicar en totes les seues fases l'enfocament i disseny d'investigació més adequat al problema detectat en el context concret d'intervenció.

Utilizar técnicas avanzadas de búsqueda, organización, sistematización, puesta en valor y evaluación de información en contextos vulnerables y desestructurados necesitados de políticas informadas de desarrollo

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1.- LES MIGRACIONS EN UN MÓN GLOBAL: TIPUS DE MIGRACIONS I MODELS (30 hores)

- Migracions, desenvolupament i drets: els reptes actuals
- Moviments migratoris: elements centrals i anàlisi geopolítica
- Les migracions climàtiques
- Teories sobre les migracions
- Marc general dels drets humans per a l' anàlisi de les migracions
- Migracions i dret internacional

2.- POLÍTIQUES I MARCS D'ACTUACIÓ: "ACTORS CLAU EN ELS PROCESSOS MIGRATORIS" (30 hores)

- Context general: desigualtat, racisme i discriminació
- Les polítiques migratòries a la UE
- Models sociopolítics d' integració

- El paradigma de l'obligació d'integració a Europa. Anàlisi de polítiques d'integració en països de la UE
- Anàlisi de polítiques migratòries i d'integració en països de la UE
- Marc jurídic d'estrangeria a Espanya
- Polítiques locals interculturals
- Participació política i societat civil

3.- INTERVENCIÓ SOCIAL EN CONTEXTOS MIGRATORIS: "MODELS D'INTERVENCIÓ" (30 hores)

- La intervenció en conflictes armats.
- Reagrupacions familiars i Acollida de poblacions desplaçades.
- Reassentaments i Protecció internacional
- Identificació de necessitats i formulació de propostes per a l'acció
- Inserció Urbana
- Mediació intercultural
- Dinamització i Mediació comunitària intercultural

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria-Pràctiques	100,00
Total hores	100,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	60,00
Estudi i treball autònom	100,00
Preparació de classes	0,00
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	160,00

METODOLOGIA DOCENT

MD01. Sessions presencials teòriques amb exposició de continguts bàsics del programa.

MD03. Sessions presencials pràctiques en les quals s'utilitzaran estratègies metodològiques de resolució de problemes, estudi de cas i aprenentatge per projectes per a l'aplicació dels conceptes bàsics prèviament introduïts.

MD05. Tutories per resoldre dubtes i clarificar col·lectivament qüestions d'interès per a tots els alumnes en relació als continguts conceptuals o pràctics i el treball que hauran de realitzar de forma autònoma.

AVALUACIÓ

SE01. Proves d'avaluació. Prova de resposta oberta: ponderació mínima i màxima entre 0.00 i 0.40. Per aprovar aquesta part s'ha d'obtenir una nota mínima de 5 sobre 10.

SE02. Activitats i pràctiques dirigides a l'aula. Avaluació contínua del treball realitzat pels i les estudiants al llarg del curs, sobretot pel que fa a les competències de treball individual i en equip, mitjançant supòsits pràctics en què es mostra l'adquisició de competències en relació amb la resolució de problemes, treball en col·laboració i capacitat d'anàlisi. Ponderació mínima i màxima entre 0.00 i 20.0. Per aprovar aquesta part s'ha de superar el 80% d'assistència.

SE03. Memòria. Avaluació de treball acadèmic en grup: ponderació mínima i màxima entre 0.00 i 0.40. Per aprovar aquesta part s'ha d'obtenir una nota mínima de 5 sobre 10.

Es prestarà especial atenció, en l'avaluació d'activitats i pràctiques a l'aula, així com en l'elaboració de la memòria, al compliment de les pràctiques d'honestedat acadèmica i respecte per la propietat intel·lectual de tercers, mitjançant l'ús de la citació i presentació de treballs acadèmics, seguint normes APA-7a edició.

ES RECORDA QUE:

El plagi és "l'acció de deshonestedat en el moment de copiar en el substancial obres alienes presentant-les com a pròpies" (Reducindo et al., 2017, p. 300). I, el ciberplagi "ocorre quan es presenta un treball com a fruit del treball personal quan realment és informació copiada parcial, mitjana o totalment d'un autor sense cap tipus de crèdits o bibliografia. Normalment succeeix amb textos [...] online" (Sarrià i De Francisco, 2018, p. 4).

No incórrer en pràctiques com les referides implica fer un ús responsable i ètic de la informació que s'utilitza en els treballs acadèmics. Les Normes APA-7a Edició són l'instrument imprescindible per assolir l'honestedat acadèmica tal com us indicarem en els treballs d'avaluació contínua que presentareu al llarg del quadrimestre.

BIBLIOGRAFIA

Aguilar, María José y Buraschi, Daniel (2023). *Competencias interculturales. Una propuesta emancipadora*. Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, <https://ruidera.uclm.es/server/api/core/bitstreams/0d8f4dc7-c69d-465e-bafb-9eb90582f05c/content>.

Aguilar, María José y Buraschi, Daniel (2019). *Racismo y antirracismo. Comprender para Transformar*. Ediciones de la Universidad de Castilla-La Mancha, <https://ruidera.uclm.es/server/api/core/bitstreams/4d586475-2023-403e-88c0-163af2931a3e/content>.

Arango, Joaquín (2003). La Explicación teórica de las migraciones: Luz y sombra. *Migración y Desarrollo*, 1, <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=66000102>.

Alto Comisionado de Naciones Unidas para los Refugiados (ACNUR). (2024). *Datos y Estadísticas. Tendencias Globales*. <https://www.acnur.org/es-es/tendencias-globales>.

Bermúdez, Kira; Prats, Genisa; Uribe, Elizabeth. (1999). *La mediación intercultural: un puente hacia el diálogo*. Desenvolupament Comunitari.

Canal, Ramon (ed). (2013). *Ciudades y pueblos que pueden durar. Políticas locales para una nueva época*. Publicacions de la UAB.

Castles, S. (2010). Comprendiendo la migración global: una perspectiva desde la transformación social. *Relaciones internacionales*, 14, 141-169.

Castles, S. (2003). La política internacional de la migración forzada. *Migración y desarrollo*, 1.

Cobas, María Elena (2024). *Mediación en el ámbito intercultural*. Madrid: Dykinson.

Comité Internacional de la Cruz Roja (ICRC)

(2025) *Catálogo en línea de archivos públicos del CICR*. <https://archives.icrc.org/search/simple>

(2024). *Aplicación de DIH 3.0: la herramienta para hacer búsquedas, guardar y compartir todo sobre el derecho internacional humanitario en cualquier momento y lugar*. <https://www.icrc.org/es/document/aplicacion-de-dih>.

(2022) *Presencia e interacción- La respuesta del CICR a los conflictos armados y la violencia en las ciudades*. <https://www.icrc.org/es/publication/presencia-interaccion-respuesta-cicr-conflictos-armados-violencia-ciudades>.

Giménez Romero, Carlos.

(2019). *Teoría y práctica de la mediación intercultural: Diversidad, conflicto y comunidad*. Editorial Reus.

(2001). Modelos de mediación y su aplicación en mediación intercultural. *Migraciones*, 10, 59-110.

Giménez Romero, Carlos y Summers, Guillermo. (2019). *Teoría y práctica de la mediación intercultural: diversidad, conflicto y comunidad*. Editorial Reus.

Gobierno de España. BOE.

(2022). Orden ISM/680/2022, de 19 de julio, por la que se desarrolla la gestión del sistema de acogida de protección internacional mediante acción concertada.

(2022). Real Decreto 220/2022, de 29 de marzo, por el que se aprueba el Reglamento por el que se regula el sistema de acogida en materia de protección internacional.

(2009). Ley 12/2009, de 30 octubre, reguladora del derecho de asilo y de la protección subsidiaria.

Kymlicka, Will (2012). *Multiculturalism: success, failure and the future*. Migration Policy Institute. <https://www.migrationpolicy.org/research/multiculturalism-success-failure-and-future>.

Massey, Douglas; Arango, Joaquín; Hugo, Graeme; Kouaouci, Ali; Pellegrino, Adela; y Taylor, J. Edward (2008). Teorías de migración internacional: una revisión y aproximación. *Revista de Derecho Constitucional Europeo ReDCE*, 10, pp. 435-478, <https://www.ugr.es/~redce/REDCE10/ReDCEportada10.htm>.

Mora, Albert.

(2025). Intercultural policies in Spain: Insights from the Intercultural Cities₂experiences. *Current*

Issues in Migration Research, vol. 2, nº1, <https://ojs.mau.se/index.php/cimr/article/view/1912>.

(2024). Políticas de integración, gestión de la diversidad y garantía de derechos en las ¿ciudades del cambio?: el caso de Barcelona, València y Madrid, *Migraciones*, nº56.

(2023). Populismo nacionalista, inmigración y xenofobia. *Cuadernos electrónicos de filosofía del derecho*, nº49, <https://turia.uv.es//index.php/CEFD/article/view/26201>.

(2022). La política de rechazo a la inmigración en Dinamarca. En Solanes, Ángeles (dir.) *Dinámicas racistas y prácticas discriminatorias. La realidad en España, Francia, Italia, Dinamarca y Finlandia*. Aranzadi, pp. 243-266.

(2016). La diversidad cultural: modelos de gestión y retos para la convivencia. En Pacho, Alfredo; Navarro, Ángeles; y de Bartolomé, José Carlos (coord.), *La actuación policial en la diversidad social y cultural. Buenas prácticas ante el racismo, la xenofobia la discriminación*. Tirant lo Blanch, pp. 72-95.

Naciones Unidas. (2015). *Transformar nuestro mundo: la Agenda 2030 para el Desarrollo Sostenible* (Resolución de la Asamblea General A/RES/70/1).

Oso, Laura; López Sala, Ana María; y Muñoz Comet, Jacobo (2023). *Sociología de las migraciones*. Editorial Síntesis. Cap. 1. Las lentes: miradas teóricas para entender la migración.

Pérez González, Carmen. (2024). *Derecho internacional y migraciones económicas: ¿un derecho a la migración segura, ordenada y regular?*. Aranzadi.

Portes, Alejandro (2001). Inmigración y metrópolis: Reflexiones acerca de la historia urbana. *Migraciones Internacionales*, 1-1, julio-diciembre, 2001, <https://migracionesinternacionales.colef.mx/index.php/migracionesinternacionales/article/view/1298>.

Red Vasca Antirumores (2022). *111 preguntas o el rompecabezas de la inmigración*. Departamento de Igualdad, Justicia y Políticas Sociales del Gobierno Vasco.

Rodorigo, Mónica; Fernández-Larragueta, Susana.; y Fernández-Sierra, Juan (2019). La mediación intercultural como herramienta de inclusión: análisis de una experiencia escolar. *Revista Complutense de Educación*, vol.30, nº3.

Rozenblum de Horowitz, Sara (2007). *Mediación: convivencia y resolución de conflictos en la comunidad*. Graó.

Torres, Francisco y Moncusí, Albert (2015). Los escenarios urbanos. Unas condiciones más difíciles. En Torres, Francisco. y Gadea, Elena. (eds), *Crisis, inmigración y sociedad*. Editorial Talasa, <https://www.researchgate.net/publication/350064516>.

Torres Pérez, Francisco y Gómez Crespo, Paloma (2022). Relaciones vecinales, participación y convivencia en barrios multiculturales. Una mirada desde el vecindario inmigrante. *Scripta Nova. Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales*, 26(4), 143-163, <https://revistes.ub.edu/index.php/ScriptaNova/article/view/40137>.

Torres Pérez, Francisco y Gómez Crespo, Paloma (2025). Dinámicas y relaciones vecinales en contextos locales multiculturales en España. Una reflexión comparativa. *Migraciones*, 62, 1¿14, <https://doi.org/10.14422/mig.y2025.i62>.

Rodríguez-García, Dan (2022). The persistence of racial constructs in Spain: bringing race and colorblindness into the debate on interculturalism, *Social Sciences*, 11(1), 13, <https://doi.org/10.3390/socsci11010013>.

Sales Ten, Ana.

(2025). Modelo de intervención Social en el Sistema de acogida de protección Internacional. En: Marcuello Sevrós, Ch. y López Peláez, A. (Coord.) *Bases científicas del Trabajo Social. Enfoques y*

desafíos contemporáneos. ARANZADI.

(2021). How can we Combat Sexual Assaults on Women in Armed Conflicts from the Sustainable Development Goals? Analysis of cases and Proposals for Action in International Cooperation. En: Alcantud-Díaz, M. (Edited) *Research, teaching and Actions in Higher Education on the UN Sustainable Development Goals*. Cambridge Scholars Publishig.

(2020). *Inmigración, integración cívica y obligación en la Unión Europea. El contrato de integración*. Publicaciones de la Universitat de València.

(2020). Llegar para quedarse: la ciudad de València vista por emprendedores extranjeros. Las áreas metropolitanas españolas entre la competitividad y la sostenibilidad. En: Salom Carrasco (Coord.) *Las áreas metropolitanas españolas entre la competitividad y la sostenibilidad. Nuevas herramientas para una política urbana en el contexto global*. Tirant Humanidades.

Salvioli, Fabían (2020). *Introducción a los Derechos Humanos*. Tirant lo Blanch.

Zamora, Cristina María (2024). *La persecución de género en el Derecho Internacional de las personas refugiadas*. Aranzadi.

Zapata-Barrero, Ricard (2019). *Intercultural citizenship in the post-multicultural era*. Sage Swifts.